

в) захист територіальної цілісності держави (реалізація принципу міжнародного права, згідно з яким територія держави є недоторканою від посягань з боку інших держав шляхом застосування військової сили або загрози силою) [3];

г) реалізація інших, визначених, у зв'язку з цим, у законі функцій держави (виучка резерву для ЗСУ; підготовка фортифікаційних споруд; виконання завдань міжнародних місій; забезпечення наукової діяльності у сфері функціонування ЗСУ та інших військових формувань; т. ін.).

Так, у цілому, уявляється зміст терміну «військова служба», який має знайти своє відображення як на науковому (доктринальному), так і на законодавчому рівнях.

Звичайно, що такий підхід є не безспірним, але очевидним у зв'язку з цим є й інший висновок, а саме: в умовах воєнного стану в Україні військова служба набуває особливого значення для всіх без винятку громадян нашої держави, позаяк від участі у ній залежить її суверенітет, територіальна цілісність та у цілому існування на карті світу.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Укл. Єрошенко О. Донецьк: «Глорія Трейд», 2012. 864 с.

2. Про Положення про проходження військової служби у Збройних Силах України іноземцями та особами без громадянства: Указ Президента України від 10.06.2016 № 248/2016. URL:<https://zakon.rada.gov.ua>.

3. Територіальна цілісність – Вікіпедія. URL:<https://wiki.legalaid.gov.ua>.

УДК 343.1(043.2)

Рудь Д.О., здобувач вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня,
Класичний приватний університет, м. Запоріжжя, Україна
Науковий керівник: Калюга К.В., д.ю.н., професор

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІЇ БЕЗПЕКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ (ОРГАНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ СЬОГОДНІ)

Національна безпека – найважливіша цінність будь-якої сучасної країни. Діяльність правоохоронних органів спрямована на захист національної безпеки. У той же час його правоохоронна функція, представляючи собою складний, комплексний феномен, зміст якого розкривається не тільки через формально-юридичну, а й через організаційно-інституційну, політичну, економічну, духовно культурну, виховну та іншу діяльність державних органів і установ, вимагає розгляду в умовах різних релігійно конфесійних і етнокультурних особливостей

країн і їх регіонів. Очевидно, що правоохоронна діяльність включена в політичні процеси, які надають не тільки позитивний вплив на розвиток держав, а й привносять із собою низку нових викликів і загроз їх політико-правовій єдності, культурних і духовних цінностей національних товариств, національних режимів законності та правопорядку [7, с. 2].

Реалізація новітньої концепції національної безпеки, закріпленої Законом України «Про національну безпеку» (далі – Закон) [1], удосконалення законодавства у сфері забезпечення прав і свобод людини та громадянина, а також процеси реформування МВС України загалом зумовлюють необхідність вироблення теоретичної основи ефективного функціонування правоохоронних органів, визначення їхньої ролі та місця у системі сектору безпеки і оборони.

Відповідно до ст. 1 Закону, «сектор безпеки і оборони – це система органів державної влади, Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, правоохоронних та розвідувальних органів, державних органів спеціального призначення з правоохоронними функціями, сил цивільного захисту, оборонно-промислового комплексу України, діяльність яких перебуває під демократичним цивільним контролем і відповідно до Конституції та законів України за функціональним призначенням спрямована на захист національних інтересів України від загроз, а також громадяни та громадські об'єднання, які добровільно беруть участь у забезпеченні національної безпеки України» [1].

Правоохоронна функція держави – це самостійна і комплексна сфера діяльності держави, обумовлена її соціальним призначенням, що здійснюється виключно системою уповноважених законом суб'єктів (державних і не державних) з використанням відповідних форм і методів правового впливу (у тому числі примусового) для досягнення бажаного соціального ефекту-охорони права в цілому та захисту правопорядку, прав і свобод громадян зокрема [5, с. 224].

Далі, ми проаналізуємо погляди низки науковців, які досліджували питання. Так, Безпалова О.І. виокремлює такі елементи механізмів виконання державою правоохоронних функцій: інституційна складова (суб'єкти реалізації правоохоронної функції держави); адміністративно-правові норми, які регламентують специфіку реалізації правоохоронної функції держави; принципи реалізації правоохоронної функції держави; форми та методи реалізації правоохоронної функції держави; правовідносини, в яких відбувається переведення приписів, що містяться в нормативно-правових актах, у практичну площину; ресурсна складова (кадрове, інформаційне, матеріальне, технічне забезпечення тощо) [5, с. 224]. Таким чином, автор доходить висновку, що правоохоронна функція держави покладається як на державних, так і на недержавних суб'єктів.

Подібні погляди висловлюють й інші науковці, зокрема О. Волюйко та О. Дручек. Вони зазначають, що в широкому розумінні правоохоронними органами вважаються всі державні інституції, які здійснюють правоохоронну діяльність, органи місцевого самоврядування та самоорганізації, які так чи інакше виконують або сприяють виконанню правоохоронних функцій [6, с. 96].

В чергу В. Московець визначив правоохоронну функцію держави як основний напрям внутрішньої діяльності держави, спрямований на забезпечення захисту від будь-яких посягань конституційного ладу, прав і свобод громадян, правопорядку, довкілля та всіх суспільних відносин, встановлених і в регульованих правом. При цьому вище зазначені науковці підкреслюють, що державновладна діяльність правоохоронних органів проявляється в тому, що правоохоронні органи, як частина державного апарату, наділені повноваженнями щодо розгляду різноманітних юридичних справ і залежать від можливості застосування примусової сили держави [8, с. 10]. Тому В. Московець підкреслює, що завдання правоохоронних органів знаходиться в компетенції органів державної влади.

Інші автори стверджують, що функції чи завдання правоохоронних органів часто залежать від залученості того чи іншого відомства до охорони правопорядку – об'єктивної необхідності національного та суспільного розвитку, яка має забезпечувати правопорядок у законних межах шляхом щоденного дотримання прав особи та реалізують, використовують і застосовують правові норми [4, с. 10].

В. Терехов характеризує сучасну правоохоронну функцію держави як комплексний напрям державної політики, що слугує охороні прав, свобод та інтересів людини і громадянина, забезпеченню безпеки конституційного ладу, правопорядку і безпечного існування суспільства та його елементів. Правове забезпечення правоохоронної діяльності з боку держави спрямоване на раціоналізацію суспільних відносин, надання їм легітимності та загальнообов'язковості [9, с. 95].

З вище зазначеного бачимо різні погляди вчених на правоохоронну функцію засновані на різних підходах до розуміння концепції державної функції в правоохоронній сфері, викликаних прогалинами в законодавстві, що стосуються визначення концепції правоохоронної функції держави. Можемо погодитися із зазначеними висловами вчених та хочемо доповнити, що правоохоронні функції є провідними функціями у внутрішній функціональній системі країни, що забезпечують гарантований захист прав і свобод громадян шляхом встановлення дієвого правового порядку, забезпечення законності, захисту суверенітету, територіальної цілісності, національної безпеки та державних кордонах.

Правоохоронні функції в Україні реалізуються через нормативно врегульовану правоохоронну діяльність, яка вважається важливою як в

теорії, так і на практиці. Відповідно, поняття правоохоронної діяльності має враховувати всю її сутність та різні форми прояву.

Так, наприклад, на рівні центрального органу виконавчої влади одним із ключових органів, безпосередньо залучених до реалізації правоохоронних функцій держави, є Міністерство внутрішніх справ України. Захист прав і свобод людини, захист державного кордону, цивільний захист, захист населення і території від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, протидія нелегальній (незаконній) міграції, міграції (в'їзду та виїзду), у тому числі громадянству, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законом категорій мігрантів [3, с. 11]. Відповідно, основним підрозділом Міністерства внутрішніх справ є Національна поліція України.

Завданнями поліції, відповідно до ст. 2 Закону України «Про Національну поліцію» та ст. 3 постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Національну поліцію» від 28 жовтня 2015 року № 877, є надання поліцейських послуг у сферах: забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги; внесення на розгляд Міністра внутрішніх справ пропозицій щодо забезпечення формування державної політики в зазначених сферах [2].

Виходячи з вищезазначеного, Національна поліція України здійснює державні правоохоронні функції у спеціалізованому порядку в межах повноважень та у спосіб, передбачений чинним законодавством України.

В Україні є ще низка правоохоронних органів на які покладено виконання правоохоронних функцій насамперед це: Державне бюро розслідувань, що є державним правоохоронним органом, на який покладаються завдання щодо запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до його компетенції;

НАБУ, яке визначено центральним орган виконавчої влади із спеціальним статусом, на який покладається попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних та інших кримінальних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових;

Служба безпеки України є державним орган спеціального призначення з правоохоронними функціями, який забезпечує державну безпеку України та Бюро економічної безпеки України визначається як також є центральним орган виконавчої влади, на який покладаються завдання щодо протидії правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави. Відповідно до покладених завдань

Бюро економічної безпеки України виконує правоохоронну, аналітичну, економічну, інформаційну та інші функції.

Отже, з наведених визначень можна зробити висновок, що правоохоронна функція, як ключовий напрям діяльності правоохоронних органів, має такі ознаки: є напрямом державної політики, що проявляється в діяльності держави; спрямована на охорону прав і свобод як фізичних, так і юридичних осіб, безпеки суспільства, а отже, і держави; її реалізація покладається на спеціально уповноважені органи державної влади; реалізується у формі та порядку, визначених адміністративно-правовими нормами; передбачає можливість застосування примусових заходів у визначених законом процесуальних формах.

Література

1. Закон України «Про національну безпеку» від 21.06.2018 року. № 31. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. Верховна рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.

2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Національну поліцію» від 28 жовт. 2015 року № 877. *Кабінет Міністрів України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-%D0%BF#Text>.

3. Арабаджи Н.Б. Правоохоронна функція національної поліції. *Актуальні проблеми політики*. 2022. Вип. 70. С. 10-15.

4. Бабін Б.В., Кроленко В.О., Третяк Е.В. Феномен правоохоронних програм у правовій системі України: монографія. Донецьк: Каштан, 2010. С. 137.

5. Безпалова О.І. Адміністративно-правовий механізм реалізації правоохоронної функції держави: сутність і структура. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2015. Т. 15. С. 218-226.

6. Волуйко О., Дручек О. Поняття правоохоронної діяльності та правоохоронних органів у світлі концепції національної безпеки України. *Адміністративне право і процес*. № 10. 2020. С. 95-100.

7. Євдокимов В.В. Понятійно-категоріальний апарат державної політики в сфері правоохоронної діяльності. *Електронне «Державне управління: удосконалення та розвиток»*. № 6. 2020 р. С. 1-11. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/6_2020/4.pdf.

8. Московець В.І. Поняття та значення правоохоронної функції держави. *Право і безпека*. 2011. № 2 (39). С. 7-11.

9. Терехов В.Ю. Сучасні аспекти теоретико-правового забезпечення реалізації правоохоронної функції держави. *Наукові записки*. Серія: право. Вип. 11. 2021. С. 91-96.